

شماره: ۸۱۲

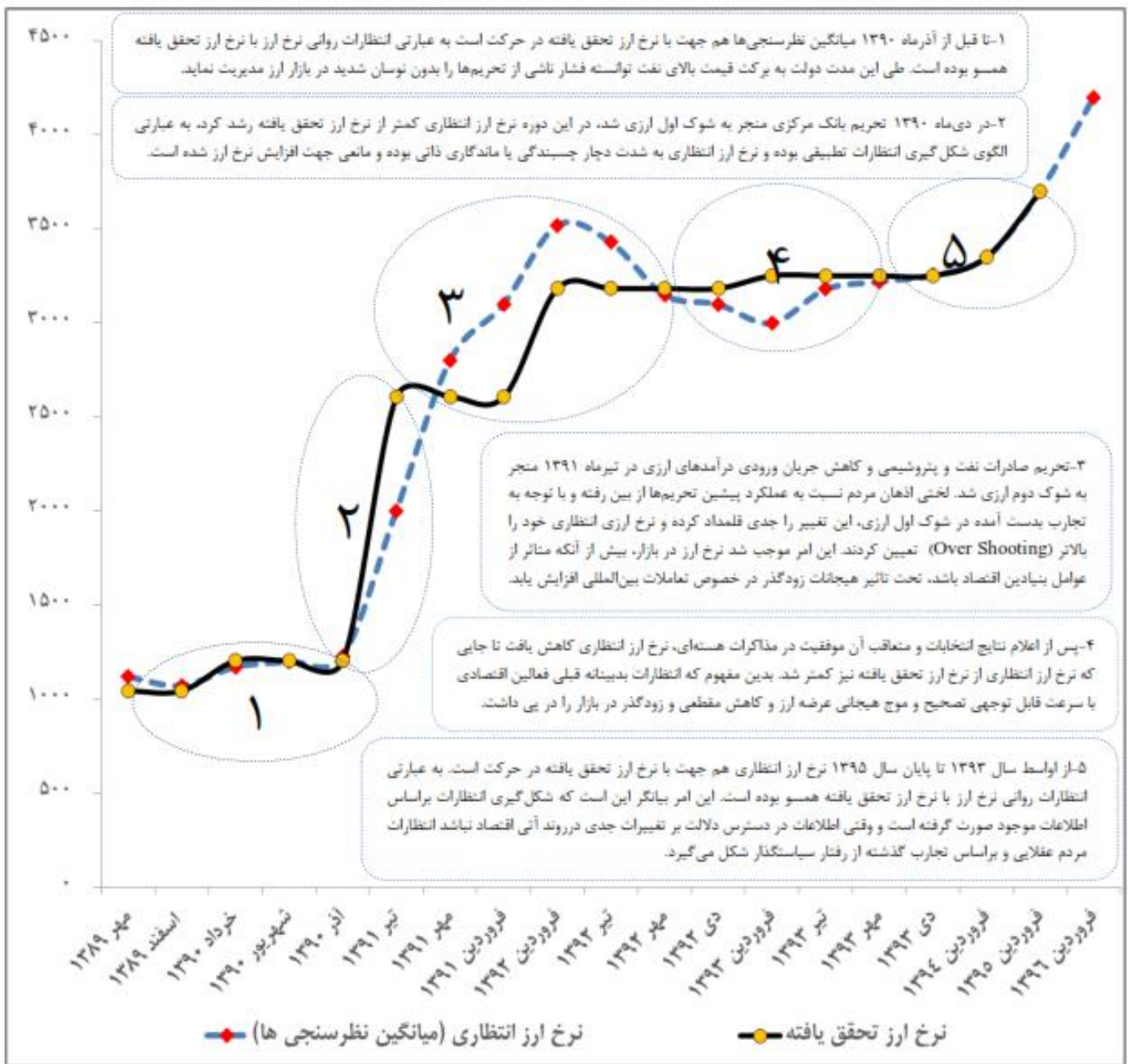
تاریخ: ۱۳۹۶/۰۸/۰۸

موضوع: ابهام در سرنوشت برجام و الگوی شکل‌گیری انتظارات روانی بازار ارز

تهیه و تنظیم: دکتر امیررضا سوری

توضیح اجمالی: یکی از روش‌های متداول در دنیا برای بررسی چگونگی شکل‌گیری انتظارات، استفاده از نتایج نظرسنجی از خبرگان اقتصادی است. در این راستا موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی اقدام به جمع‌آوری نظرات خبرگان اقتصادی در خصوص انتظارات آتی نرخ ارز طی سال‌های ۹۶-۱۳۸۹ کرده است. خبرگان مورد نظر مشتمل بر ۶ گروه شامل اساتید دانشگاه، سیاستگذاران دولتی، کارشناسان مجمع تشخیص مصلحت نظام، نمایندگان مجلس، فعالان بخش خصوصی و پژوهشگران موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی می‌باشند. نمودار (۱) نتایج مربوط به نظرسنجی در مورد نرخ ارز متوسط منتهی به هر سال از ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ و همچنین نرخ ارز تحقق یافته را نشان می‌دهد.

نمودار (۱): نرخ ارز تحقق یافته و نرخ ارز انتظاری طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۶ (ارقام به تومان)

دی ۵۸

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد:

- ✓ نتایج نظرسنجی چشم انداز اقتصاد ایران از نرخ ارز متوسط منتهی به سال ۱۳۹۶ بیانگر افزایش متوسط نرخ ارز انتظاری در دامنه ۴۰۰۰-۴۴۰۰ تومان است. افزایش نرخ ارز انتظاری (میانگین نظرسنجی‌ها) برای سال ۱۳۹۶ موید این است که با توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد، انتظارات مردم از نرخ ارز، بیش از ۴۰۰۰ تومان می‌باشد و در صورتیکه نرخ ارز هدف دولت در فاصله نرخ بازار آزاد و نرخ ارز بین بانکی کنونی هر نرخ کمتر از ۴۰۰۰ تومان باشد، افزایش تقاضای سرمایه‌گذاری روی ارز و جایگزین شدن آن با پول ملی، هزینه ثابت بازار ارز را برای بانک مرکزی افزایش خواهد داد.
- ✓ ابهام در سرنوشت برجام و رویکرد رئیس‌جمهور آمریکا مبنی بر عدم امضای گزارش پایبندی ایران به توافق هسته‌ای و زمزمه‌های یکسان سازی نرخ ارز موجب شده تا مردم با توجه به تجارب بدست آمده از تحریم‌ها و شوک‌های ارزی قبل، این تغییرات را جدی قلمداد کرده و انتظارات خود را متناسب با این سیاست‌ها تعیین نمایند، به عبارتی در صورت خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌ها انتظارات مردم به صورت عقلایی شکل خواهد گرفت. این امر ممکن است سبب تلاطم بازار ارز شده و به صورت عامل جذب‌کننده رفتارهای گروهی و سوداگرانه به سوی بازار ارز عمل نماید. در این راستا ضروری است تثبیت دامنه نوسانات نرخ ارز با اتخاذ رویه‌های بدون تورش و متقارن دنبال شود.
- ✓ نااطمینانی در بازار ارز متأثر از برخی هیجانات و انتظارات کوتاه‌مدت ممکن است با جهش‌های افزایشی مقطعی موجب افزایش تلاطم در بازار ارز و افزایش مکرر نرخ ارز انتظاری شود و گذار به نرخ با ثبات را با چالش مواجه کند. ضمن اینکه پایین آوردن نرخ ارز انتظاری به راحتی و با سیاست‌های متداول قابل انجام نیست و هزینه کاهش آن بسیار بالا خواهد بود. بنابراین بانک مرکزی باید از نحوه شکل‌گیری انتظارات آگاهی داشته باشد. تصحیح انتظارات، جهت‌دهی به اطلاعات عمومی و ایجاد شفافیت در خصوص روند تحولات متغیرها و بازارها و کنترل تاثیرگذاری هیجانات زودگذر و ناپایدار موجب کاستن از دامنه نوسانات نرخ ارز و محدودکردن کرانه‌های تغییر آن و تثبیت نرخ ارز خواهد شد.
- ✓ اصلی‌ترین عوامل نااطمینانی تثبیت دامنه نوسانات نرخ ارز ابهام در رویکرد رئیس‌جمهور آمریکا به برجام، افت قیمت جهانی نفت، افزایش کسری بودجه دولت و کاهش دستوری نرخ بهره بانکی (و به تبع آن کاهش انگیزه برای پس‌انداز و روانه شدن سپرده‌های بانکی به سوی بازارهای موازی بخصوص بازار ارز) است. از سوی دیگر مهمترین عوامل اطمینان بخش برای تحقق تثبیت دامنه نوسانات ارز، حمایت اتحادیه اروپا، روسیه و چین از برجام، منابع ارزی رو به رشد ناشی از اجرای برجام و بهبود سرمایه‌گذاری خارجی است.